

HAIKU MODERN

În prezentarea și traducerea lui **Leo BUTNARU**

...În fine (de mai mult timp deja acest „în fine”), chiar și oarecum rigizii japonezi, care susțineau că metafora e *non grata* în poezia lor de formă tradițională, au cedat presiunilor necesităților de înnoire a genului haiku, de diversificare a registrului stilistic, tehnic, cromatic al acestuia. Tomizawa Kakio (1902–1962) a resimțit influența poezilor simbolști, încercând să exprime spleenul / angoasa modernilor și să introducă, în manieră occidentală, abstracțiunea, metafora, analogicul. Iar până la el, Nakatsuka Ippekiro (1887–1946) a introdus stilul vorbit în haikuurile sale, eliberate de obligativitatea celor 17 silabe. El e considerat fondatorul haikuului în formă liberă. A scris haiku în formă liberă și (mereu) tânărul (1961 – 1987) Sumitaku Kenshin. Apoi descătușarea prozodică a haikuului a continuat cu Nagata Kōi (1900 –

1997), poet de un stil foarte personalizat, uneori obscur, legat de imageria decrepitudinii, singurătății, fragilității omului și lumii lucrurilor care-l înconjoară. De asemenea, acest autor a insistat în promovarea aspectului comic, ironic în reflecțiile despre om și lume. Nakamura Kusatao (1901–1983) și-a exprimat nemulțumirea față de tendințele ce încurajau diletantismul și reînțoarcerea la tradiția rigidă, fiind primul care a valorificat ideile haikuului care integrează realitatea socială, reflecțiile filosofice și spiritul unei emoții poetice autentice, opuse lirismului convențional și academismului rigid. Această modernizare a haikuului m-a și încurajat să traduc unele mostre din contemporaneitatea sa. Am făcut-o prin intermediul limbii franceze, deoarece... deocamdată, nu cunosc... japoneza...

Kakimoto TAE

(n. 1928)

În țara mea
Totul cade în apa din cuvele
pline
Cu haine de vară.

Blândă căldură de primăvară!
Sunetele unghiilor pe care le tai
Și cad.

Ierburi, buruieni cresc
În intenția de-a deveni arbori.
Zi de caniculă!

Plajă la Ichiburi.
Crestele valurilor
Se agață de zăpadă.

Verdeața mi-a vopsit
Până și viscerale.
Două zile-n călătorie.

În călătorie
Mă trezesc din primul vis al
acestui an
Cu valuri care îmi mătură
perna.

Sugawa YOKO

(n. 1938)

Ziua în care am pierdut
războiul
Nu găsii măcar un colț de
umbră unde să mă odihnesc
Astfel că am mers am mers fără
răgaz.

Takahashi

MUTSUO

(n. 1937)

În final
Abandonând cu disperare toate
cele
Rachetele focurilor de artificii.

Prin așternutul frunziș
autumnal
Chiar dacă drumul urmă ne-
ncetat
Iată aici o curbă spre coborâș.

Hortensii înflorite...
Închipuind pe tatami
Un plan al străzilor Parisului.

La bucătărie
Prajii sunt spălați
Noră nouă.

Lovind brusc
Boneta de urs a halebardierului
Ucide tăunul enervant.

La tusea cuiva mă întorn
Unul din cavalerii de gardă din
spatele meu
E o femeie.

Codobatură...
Cerule iernatic
Ca un sughiț.

Imai SEI (n. 1950)

Farurile
Luminând o floarea-soarelui
Au murit.

Primăvara a venit.
Ascult vuietul valurilor
De sub biroul meu.

Sub un cal
O micuță șopârlă
Clipește din ochi.

Timp secetos
În delta râului
O mare pendulă sfărâmată.

Autostrăzile din Tokyo
Seamănă unor viscere
Sub lună plină.

Un fluture alb apare
Între
Dungile zebrei.

Iată zeci de mii de locuri
vacante
La stadionul de baseball.
Prima rândunea a anului.

N-am auzit decât pocnetul
Ochelarilor puși pe birou.
Munte încoronat de zăpadă.

Ieșind de la cinema
M-am pomenit într-o ciudată
noapte-n
Clarul de lună.

La piața de pălării
Am întrebat-o de unde vine.
„Din Israel” mi-a răspuns.

Eu ies de la cinema –
Panoramată
Lumina lunară.

Natsuiishi

BAN'YA (n. 1955)

Stânca
Zâmbește până la cer
Începe un nou continent.

Cu-ncetul
Un cal negru se înălbește
În pădure.

Durere de ochi
Eu umblu aiurit ca
Un peștișor de aur.

Muntele fugi înzăpezit
Un profesor operează
Un alt profesor.

Îmbrățișarea planetelor
De multe ori depinde
De zvonuri.

Febra de Genova
Poezia, fotbalul
Și ambulanța

**Printre
crizanteme
Îmi trec
mâinile peste
obraji
Ce aspre sunt.**

K.T.

**Ierburi,
buruieni cresc
În intenția
de-a deveni
arbori.
Zi de
caniculă!**

T.M.

**Autostrăzile
din Tokyo
Seamănă
unor viscere
Sub lună
plină.**

I.S.

traduceri

Victor Rusu

Liliana Hinoveanu are revelația tulburătoare, copleșitoare a faptului că este o descendentă profund rănită și dezamăgită a Anei, care, de dragul trăirilor sale de o nerepetabilă frumusețe și candoare adolescentină, se zidește singură, cu voluptate, în propria poveste „de-o vară”...

cronici

O poezie ca „preț al iertării” și uitării

Volumul de versuri „Camera Dezastru”, de Liliana Hinoveanu, apărut cu câteva luni în urmă, la editura „Aius”, marchează, fără îndoială, începutul vârstei deplinei maturități artistice a înzestratei poete craiovene. Un volum sub toate aspectele remarcabil, de o rară, impresionantă unitate tematică și stilistică, aparținând unei poete care și-a intuit cu instinct artistic sigur factura disponibilităților sale de creație și a optat inteligent, inspirat și pentru o formulă poetică adecvată acestora. O poezie confesiv-meditativă, cu timbru grav, ritualic și, adesea, copleșitor de trist, în care tehnica notației amănuntelor semnificative și a unei gestici revelatoare, sugestive, este pusă în valoare de o autoare cu o temeinică, întinsă cultură poetică și o inteligență artistică pe măsură, ce izbutește, de cele mai multe ori, să reconstituie cu autenticitate și accente de un inefabil, fulgurent lirism o anume stare de spirit sau o atmosferă tensionată, intens nuanțată emoțional: „Resturi de carne/ agățate în cârligele încovoiate/ de lanțurile ce coboară din cer/ spânzurătorile nopților trădate/ trec peste mine tăvălugul/ ruginit al zberii/ aruncând în groapa comună/ revoltele bicefale// cuvintele/ siluete defilând dezinvolt/ în vitrinele aburite ale însingurării/ devin eșafode ale tăcerii”. („Resturi de carne”, p. 52) Sau: „Așteptarea s-a îngropat singură/ după ce a dat târcoale prin pustietatea/ destrămată/ străzile mirosind a levăntică/ s-au transformat în călăreți gonind la galop/ caii sălbatici din viețile noastre apuse”. („Așteptarea s-a îngropat singură”, p. 5). Ca și: „Nevinovată tristețea se cuibărea în urmele/ pașilor/ ce-și continuă drumul pe muchia subțire a/ dorinței/ prin grădinile supraetajate ale tentațiilor”. („Au trecut pașii pe lângă mine”, p. 6).

Aceeași expresivitate aparte, aceeași virtuți în planul sugestiei lirice au și crochiurile naturiste, schițate rapid, cu apel la un imaginar cu discrete note suprarealiste, evocând, cu predilecție, secvențe din peisajul marin în care poeta își plasează contradictoriile, convulsionate tribulații și trăiri erotice, povestea iubirii sale „de-o vară”, sub semnul unei depline rezonanțe afective, în manieră romantică sau folclorică, dintre eul poetic și cadrul natural în care evoluează: „Nisipul păstrează și acum/ urma mâinii care își desena umbra (admirabil vers! n.n.)/ doar umbre/ tăcute/ geamanduri care niciodată nu reușeau să/ găsească nordul/ se pierduseră în hățișul de alge putrede/ miroitoare/ cu pești morți și delfini argintii/ părul meu se prelungea în alge/ căutând umbra verii pe trupul toropit”. („Nisipul păstrează și acum”, p. 45). Sau: „Mușcau din miezul zemos al dimineții/ cu pofta celui care se lasă ispitit de dorință/ uitarea prin sitele nopții se scurgea densă/ ca un șuvoi de smoolă fierbinte/ poticnindu-se în marginile abrupte ale timpului// stranii crucișătoare despicau fluviul înnegrit/ șuieratul lor/ ca o pierdere/ amestecă sângele coclit/ agățându-l în coralii păzitori” („Mușcau din miezul zemos al dimineții”, p. 43).

Data fiind unitatea sa tematică și stilistică, volumul „Camera Dezastru” de Liliana Hinoveanu poate fi citit ca un jurnal liric de o excepțională încărcătură și intensitate emoțională, sensibil frisonat de fluxul continuu al unui autentic persuasiv lirism, ca o veritabilă

monografie a sentimentului etern al iubirii, în cazul acesta, al unei iubiri triste, de o sfâșietoare neîmplinire, în care eul poetic cunoaște, în sarabanda voluptoaselor sale trăiri, de o nedisimulată, frustă senzorialitate/ senzualitate, mai toate ipostazele care marchează cu indicibile neliniști, îndoilei și suferințe (poeta le tot numește „răni”) orice posibil scenariu erotic, de la momentul sărbătoresc, de explozivă înflorire a sufletului de vârsta candorii primare și a dăruirii mistuitoare, totale („Ca o sărbătoare și ca o durere/ a venit către mine dragostea/ vocea ei se cățara precum smeura/ înțepându-mi simțurile/ amestecându-mă cu cohorte de fructe galbene/ ascunse în patul de frunze/ striviți de pietre/ pești cântători/ se lipeau de trupul meu/ cântecul lor ajungând în vertebre// trupul cel stâng și cel drept/ se legănau unul pe celălalt/ învățând descântecul”...), până la momentele de o acută, devastatoare conștiință a unui dezolant eșec: „... Clausturat între două linii decolorate/ am tăiat zborul și l-am împrăștiat în aerul/ fierbinte/ forme ce definesc trecerea/ simțeam cum se întorc în mine toate culorile (memorabil vers! s.n. și n.n.)/ invadându-mi celulele rămase goale de când cu/ plecarea ta neanunțată”. (p. 12) Sau acest inspirat final de poem: „Umbra bărbatului călător/ se lua la întrecere cu umbra verii/ amândouă rămăseseră în mine/ ca două porți din lemn masiv mereu închise”. (p. 45) Ca și acest început de poem de un cuceritor, rafinat aer elegiac: „Cântăreții timpului încearcă zborul/ ascultând cântecul neterminat al înserării/ glasul tău a destrămat apusul/ și s-a topit într-o altă chemare”. (p. 9).

De remarcat, de asemenea, ideea poetică conform căreia în accepțiunea/ viziunea autoarei, iubirea este un suprem, veritabil act de creație, o zidire existențială care implică inevitabil sacrificiul sugerat alegoric de mitul autohton al jertfei/ suferinței pentru creație, „mitul estetic” (G. Călinescu) care se constituie în substanța poetică generoasă, polivalentă, a inestimabilei balade „Mănăstirea Argeșului”. Liliana Hinoveanu are revelația tulburătoare, copleșitoare a faptului că este o descendentă profund rănită și dezamăgită a Anei, care, de dragul trăirilor sale de o nerepetabilă frumusețe și candoare adolescentină, se zidește singură, cu voluptate, în propria poveste „de-o vară”: „... mă zidisem în camera dezastru (din sine n.n.)/ sub lumina infraroșie a unui final atârnat în / cuiul albastru/ spectator intuind următorul pas al dialogului/ curmat de ușile devenite cărămizi ziditoare de Ane”. (p. 5). Sau această mică bijuterie lirică pe care o transcriem în extenso pentru fiorul de rar dramatism, vibrant, ce o traversează: „În piața publică/ construam treptele/ pe care să-mi înfășor iertările/ mumii uitate în sarcofage de lut/ arse deja/ de rechizitorii/ unui timp dezordonat și imberb// cea închisă în mine/ îmbracă ziduri/ așteptând/ să se nască strigătul”. (p. 29).

Un discurs liric cu puternic impact emoțional, de reală forță de sugestie, susținut cu naturalețe și sinceritate de autentice trăiri, ce reclamă (cu justețe, motivat, după opinia noastră) un plus de receptivitate și prețuire din partea criticii noastre literare, pentru că, din păcate, Liliana Hinoveanu, nu ocupă nici pe departe locul pe care îl merită cu prisosință, în peisajul liricii feminine actuale.

N. Georgescu

Literatura media

Scrisul și văzul

E firesc să aștepti și să cauți imagini în cartea unui cinefil, mai ales când este o carte de călătorii; Marina Almăjan adaugă chiar fotografii la descrierile ei, ca pentru a fi mai elocventă, zicându-și, oarecum, că trebuie să fie și mai elocventă, tot mai elocventă, că dacă i-a scăpat ceva din cuvinte să se regăsească cel puțin în imagini. *Ut pictura poesis*, principiul străvechi, compara între ele două arte; aceste cărți de călătorii compară frecvent două tehnici – și, din păcate, tehnica fotografică își aruncă umbra și asupra scrisului, mai ales când fotografiile – și ele amplu comentate – sunt aliniate tehnic în pagină. Vorbesc despre cartea „Și eu am descoperit America” – unde o văd, de pildă, pe autoare fotografiată cu un grup de turiști lângă o statuie stradală despre care spune că ar reprezenta un taur (explicație amplă despre rolul taurului în societățile tradiționale) – care mie, ca fost crescător de vite în copilărie și tinerețe, mi se pare vacă în lege: capul aplecat a poveri, botul blând, coarnele întregi gata să primească sfoara în ele, etc. (cred că partea ocupată de figurile altor turiști ascunde un uger generos).

De ce spun că este o carte cam tehnicistă? Pentru că autoarea compară prea des, și mai mereu inabil. Comparația este, la începutul artei, la începutul celui care pășește spre arte vreau să zic, o metodă mnemotehnică. Iată o pe cea mai inabilă, cred: „Nu-mi amintesc să-mi fi plimbat vreodată vreun musafir venit de aiurea într-o vizită la Gara de Nord. Din simplul motiv că în Gara de Nord nu prea ai ce vizita! Ca de altfel în niciuna din/tre/gările Bucureștiului. La noi, la români, gările sunt, în principiu, un loc de care trebuie să te ții cât mai departe, nu pe care să-l vizitezi! Și, mai ales, trebuie să-i ții departe pe oaspeții străini! Iată însă că la New York, pe lista obiectivelor turistice recomandate de agenții de turism, la loc de cinste se află Grand Central Terminal – Cara Centrală...” Hodoronc-tronc s-ar zice. N-a văzut Muzeul Căilor Ferate din Gara de Nord, nici statuia din fața Gării de Nord...Iar la gara new-yorkeză o fascinează totul: are 100 de ani vechime, traficul anual de 20 milioane de oameni, suprafața imensă, mari magazine în care te pierzi, etc., etc. Și apoi...această comparație, ce importanță are ea, ce relevanță, ce scop în narațiune? În altă parte zice: „Așa cum nu-ți poți imagina Parisul fără Turnul Eiffel, Moscova fără Piața Roșie, Londra fără Big Ban și Bucureștiul fără...gropi și cerșetori (!), nu poți rosti nici New York fără s-i atașezi repede imaginea celui mai important bulevard al său – Fifth Avenue – adicătelea cel cu nr. 5.” Costache Negruzzi zicea mai plastic: Tronc, Marișo! De parcă gropile din New York, Moscova etc n-ar fi tot gropi, de parcă cerșetorii lor n-ar cerși...Dar vedeți cum zice: *să-i atașezi imaginea* – și cred că am stabilit: într-o fotografie se confundă foarte ușor boul cu vaca.

Acest gen de literatură media se citește repede, se agată puțin în memorie – parazitând-o întrucâtva mai mult pe cea vizuală – are pretenția că educă – deci iese din gestul gratuit al creației artistice, fiind un fel de artă cu tendință, un fel de neorealism globalist – și găsește, desigur, destui cărora „le-a căzut cu tronc” – chit că, iată, confundă taurii cu vacile. Adevărata probă de scriitor ar trebui să fie poezia, unde ești între cuvinte, ceea ce te obligă să faci *cuvântătură*, nu vorbărie. Ceea ce place la Marina Almăjan – și, când va avea răgaz meditativ nu mă îndoiesc că pe această coardă își va încânta cititorii – este fraza, cursivitatea vorbelor, chiar o anumită eufonie căutată, nuiiele lungi ale propozițiilor, mlădierea argumentelor, îmbrățișarea ideii. Dacă ar înflori aceste nuiiele, dacă ar avea frunze, dacă ar face umbră...

Străini în propria lume

„Luna Zadar”, cel mai recent roman semnat de Adrian Alui Gheorghe, are darul să te deconcentreze. Obişnuieşti cu poveşti care îşi consumă combustia în timpul lecturii, romanul în discuţie are ceva în plus: te face să te întorci să reciteşti pagini, să reieşi secvenţe consistente, să te identifice chiar cu unul sau cu altul dintre personaje. În cuvântul de pe coperta a patra, autorul spune că mişcarea interioară a cărţii, circumscrierea personajelor într-un univers epic, are ceva din starea de abulie a personajului/ personajelor din „Străinul” lui Albert Camus. Da, într-adevăr, după lectură constatăm că avem de a face cu un „străin”, personajul ideal pentru fiecare autor în parte care vrea să îşi proiecteze dublul său ca identitate „de serviciu”. În orice carte, de altfel, alter-egoul este *străinul* cu care autorul face o pace provizorie, timp (sau preţ!) de o poveste. Marius Miheţ pune un diagnostic critic sintetic: „Luna Zadar este romanul unui rebel fără cauză care trăieşte într-o lume-azil, fără limite, globalizată. Albert, un melancolic paradoxal, transformă dramaticul în fantasmagorii, sperând cu patimă că doar delirul cuvintelor poate înlocui viaţa. Adrian Alui Gheorghe experimentează poetic şi teatral deopotrivă, în doze bine echilibrate stilistic, schimbând macazul absurdist cu cel istoric şi invers, caută să convertească transa în tristeţe şi iubirea în aventură picarescă”. De la „Urma” la „Laika” (Premiul USR pentru anul 2014) şi până la această proiecţie epică din „Luna Zadar”, descoperim în romanele semnate de Adrian Alui Gheorghe de fapt lumea noastră ieşită din comunism, modificată, demonizată, exorcizată, în cele din urmă, prin poveste.

Ce se întâmplă, de fapt, în „Luna Zadar”, romanul lui Adrian Alui Gheorghe? Un tânăr, Albert, un nonconformist care se trezeşte la viaţă în perioada „post-revoluţiei”, îşi trăieşte revolta vârstei şi fuge de acasă, într-o perioadă în care Europa era un paradis greu de atins de către românii rămaşi captivi politicilor localiste aberante, de genul „nu ne vindem ţara”. Albert părăseşte România, împreună cu Şobi, prietenul său şi aleg să fugă spre civilizaţie prin Iugoslavia, un teren alunecos istoriceşte, şubrezit de politica mondială. Înainte de a ajunge la Belgrad sunt „lefteriţi” de un personaj celebru în lumea hoţilor de buzunare din Balcani, Chappi. Captivi într-o lume greu de înţeles, cei doi, Albert şi Şobi, încearcă să supravieţuiască. Dacă Şobi are norocul „omului practic”, Albert este în acea lume când model pentru o pictoriţă cu un apetit sexual sporit, când „gigolo”, când gropar în cimitir, când „badigard” pentru un hoţ urmărit internaţional. Din această ultimă postură, Albert intră în povestea unui Belgrad bombardat de către „trupele aliate”. Este rănit în anul 1999 în timp ce fuge din Belgrad, spre Grecia, după ce trenul este bombardat de către „aliaţi”. Reîntors în ţară, după consistente episoade epice, intră în străfundurile „arhivelor fostei securităţi”, unde descoperă că mama sa, în calitate de ghid turistic internaţional pe vremea „cealaltă”, dispărută între timp într-un accident în Austria, fusese parte în structurile fostei securităţi. Memoria documentelor din „infernul CNSAS-ului” îi relevă şi faptul că tatăl său era, de fapt, un norvegian, care lucrase la Măgurele, acolo unde se punea la cale, în anii 80, o centrală nucleare-electrică. Călătoria în căutarea tatălui, la Stockholm, după adresele de pe plicurile expediate de mama sa, Albertina, dar neajunse vreodată la destinaţie, este partea cea mai „tare” a romanului. Călătoria în sine e un adevărat act de iniţiere. Descoperirea tatălui, după un întreg parcurs detectivistic, intrând adânc în lumea Stockholmului şi a unei mentalităţi propriie nordicilor, este punctul culminant. Tatăl, Olaf, este acum o

ruină, un alcoolic eşuat într-un azil pentru persoane fără căpătâi. Provocat de Albert, care îi spune că îl caută doar pentru că face un studiu despre preocupările pentru energia nucleară ale lui Nicolae Ceauşescu, Olaf relatează cu cinismul beţivului aventura erotică avută cu Albertina şi cu alte „româncuţe”, potenţialul erotic al acestora fiind unul apreciabil: „Asta, Albertina, avea un cur cam jos, era nostimă, parcă era o raţă care cădea pe spate la primul hop. După curul ei umblau mulţi, că parcă le făcea semn bărbaţilor, să o urmeze. Era unul, Renatto, care se ţinea de ea, o iubea sincer, toată ziua flori şi poezii, ea îi spunea, bă, Renatto, lasă-mi curul în pace, că nu-i de nasul tău ...! .Ăsta, Renatto, face o plîngere la partidul lor, la Securitate, că Albertina umblă cu străini, că în loc să se combine cu români, ea îşi strică ovulul pe spermatozoidul străinului. Şedinţă de partid, se discută cazul. Tovarăşa Albertina, este adevărat că ai refuzat să te combini cu tovarăşul Renatto în vederea creşterii natalităţii? Că în România era o nebulie cu creşterea natalităţii pe atunci. Este adevărat tovarăşe, nu ştiu cum îi spuneau ei celui de la partid ...! Dar eu nu îl iubesc pe tovarăşul Renatto, că o are mică, mică de tot. La care tovarăşul Renatto se ridică roşu ca un rac în picioare şi spune bilbîindu-se: Tovarăşi, nu eu o am mică, ea are gura mare ...! Rîsete, aplauze. După scena asta tovarăşul Renatto şi-a cerut transferul şi dus a fost. Da, Albertina ...! Albertina asta era dracu gol. Ştii cum se regula? Făceam cu ea trenuleţul. Ştii cum e ăla, trenuleţul ...?”. Finalul, cu fiul târându-şi tatăl în spate printr-un oraş străin, noaptea, este unul cu multă gestică „cinematografică”. De fapt, toată povestea şi chiar şi modul de povestire este unul apropiat de scenariul cinematografic, scenele au concreteţe, replicile sunt „dramatice”. Dialogul din „realitatea epică” este completat cu alte replici, din memorie, fie ale unor personaje concrete, fie ale unor personaje din scrieri semnate de Kafka, Strindberg sau Ibsen, toate topite în acţiune. Un regizor poate scoate efecte concludente din acest roman cu structură de scenariu.

Subtextul romanului colcăie de o lume simbolică. Pe lângă personajele care au o identitate epică, apar altele care, deşi sugerate, par să acopere „partea ocultă” a romanului. E vorba de Adolf şi Visarionovici, două personaje pe care toată lumea le cunoaşte, le intuieşte ca dinamizatoare ale oricărei acţiuni apocaliptice, dar pe care nimeni nu le vede. Adolf (Hitler) şi Visarionovici (Stalin), sunt, desigur, cele două „embleme epice” care apar în orice context. Ei sunt la baza bombardamentelor din Iugoslavia, ei sunt la baza terorii individuale şi colective din lume, chiar dacă războaiele mondiale s-au încheiat de multă vreme, ei sunt pericolul care ne pîndeşte la primul colţ, au devenit vectorii spaimei în orice context.

Personajele sunt caractere în evoluţie. Aiana, Tanko, Şobi, Zobar, Ceka, Arkan, Zoica, Anita, Knut, altele şi altele sunt parte dintr-o lume extrem de mobilă. Zobar, personaj pitoresc, cîntăreţ sârb şi interlop are replici spumoase, în discuţia cu Albert, românul eşuat în Belgradul aflat sub atacurile „aliaţi”: „Băiete, băiete, ce ţară e Rumânskaia voastră! Ce ţară! Tanko, România are biserică cît n-are toată Europa bordeluri! Iar nunta de la Timişoara, dragă Tanko, a fost mai ceva decît înmormîntarea lui Tito!”. Sunt multe pasaje din categoria ingenuităţii memoriei bine inserate în text. Povesteşte Albert: „Prima fofoloancă pe care am văzut-o în viaţa asta a fost a doamnei Friţ. În altă viaţă, nu ştiu ...! Aveam vreo patru, cinci ani. Doamna Friţ se întinsese într-un fotoliu cu un ziar în faţă. Citind, a adormit. Picioarul drept

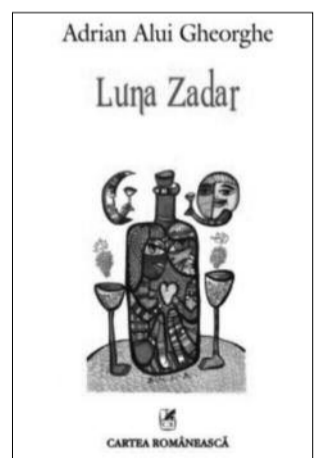
i-a alunecat pe marginea fotoliului, halatul de casă, de molton gros, i-a alunecat şi el. Eu stăteam întins pe covor şi desenam puncte colorate pe un caiet de dictando. După ce am terminat pagina am vrut să îi arăt doamnei Friţ cerul înstelat de pe pagina mea. Am ridicat privirea. Şi atunci, între picioarele doamnei Friţ am văzut ceva. Ceva roşcat. Un şoarece? M-am apropiat să văd. Am început să analizez. De aproape. De foarte aproape. Am ajuns cu ochii pînă lângă botul aceluia animal ciudat. Numai că animalul acela roşcat a început să mişte, să se încordeze. Probabil că voia să sară la mine, să mă muşte de faţă. Mi-am dus mîinile la ochi şi am ţipat. Doamna Friţ a ţipat şi ea. Atîta a fost. Doamna Friţ şi-a tras halatul peste picioarele groase, albe, umflate la genunchi. Un şoarece! Am văzut un şoarece acolo!, i-am spus eu îngrozit. Gata, nu mai e, mi-a spus doamna Friţ. L-am prins în capcană. Mă duc să îl duc afară! Şi doamna Friţ s-a dus la baie. Peste cîteva minute am auzit cum a tras apa. Şoarecele se dusese.”

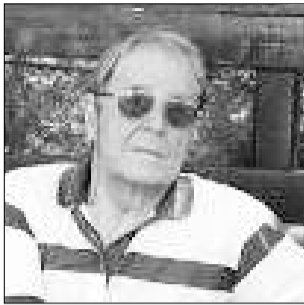
Cu cât dezvoltăm lectura romanului, mai ales în părţile ultime, gândul te duce spre un J. D. Salinger din „The Catcher in the Rye” („De veghe în lanul de secară”), cu perplexităţile eroului Holden Caulfield ambalate într-un slang balcanic. Aiana şi Albert sunt personaje complementare. Aiana e un specimen de visător într-un spaţiu prea îngust, de asta viziunile sale par să fie înghesuite într-o lume creată să te sufocă, pe cînd Albert este un continuu supravieţuitor şi asta pentru că trebuie să ducă la capăt destinul său epic, de „personaj al propriei vieţi”. Şi unul şi altul se agaţă de cuvinte cu disperare, traduc pe rând realitatea în cuvinte, în primul rând pentru a o înţelege ei înşişi, apoi pentru a o face suportabilă. Spune Aiana: „Băi, ştii cum cred eu că a apărut lumea? Stăteau în cer specialiştii în toate cele cîte există pe faţa universului, de la planete la muzica sferelor şi umblau teleleu de la o galaxie la alta. Erau laolaltă dumnezeii creştinilor, dumnezeii musulmanilor, ai negrilor, ai verzilor, ai roşcaţilor, ai bărbaţilor, ai femeilor şi așa mai departe. Şi au făcut un experiment aici, au încrucişat materia cu spiritul, să vadă ce iese. Se plictiseau şi au zis, hait, hai să facem ceva. Că dacă încrucişau materie cu materie, ieşea tot un rahat. Dacă încrucişau spirit cu spirit, nu ieşea decît un abur. Şi atunci au zis, hai să ne jucăm şi să facem lumea. Unul a modelat elefantul din lut şi i-a dat spirit, cît a putut şi el. Altul a modelat vrăbiuţa. Altul a modelat ciocîrlia. Lucrau pe ateliere, la întrecere. Aşa le-a ieşit lumea. ăla care şi-a imaginat omul, a dat lovitură. I-a ieşit capodopera: premii, lauri, covorul roşu la Cannes, premiul Nobel pentru invenţie. Şi apoi, pe ruşi i-au făcut specialiştii în ruşi. Pe americani i-au făcut specialiştii în americani. Pe francezi i-au făcut specialiştii în francezi. Pe nemţi i-au făcut specialiştii în nemţi. Şi așa mai departe. Stăteau ăia, specialiştii, se uitau la spaţiul afectat, mai măsurau, se mai scărpinau în cap, după care luau deciziile, gata. ăla care i-a făcut pe români a luat o menţiune specială, pentru originalitate. A făcut risipă de imaginaţie.”

Un roman bun este unul care se citeşte ușor, fără poticneli şi abisuri care să îl piardă pe drum pe cititor. Scris alert, cu mult umor, postmodern în modul de aglutinare a datelor culturale, istorice, psiho-sociale şi chiar morale, „Luna Zadar” întregeste şi fixează profilul de romancier al lui Adrian Alui Gheorghe.

* (Adrian Alui Gheorghe, Luna Zadar, Cartea Românească, 2016, 254 pagini)

Subtextul romanului colcăie de o lume simbolică. Pe lângă personajele care au o identitate epică, apar altele care, deşi sugerate, par să acopere „partea ocultă” a romanului. E vorba de Adolf şi Visarionovici, două personaje pe care toată lumea le cunoaşte, le intuieşte ca dinamizatoare ale oricărei acţiuni apocaliptice, dar pe care nimeni nu le vede.

Un roman fantastic

În realitatea de toate zilele, Iulian Moreanu e profesor la Colegiul „I. L. Caragiale” din M. Fac specificarea aceasta pentru că în cel mai recent roman al său, *Exit*, am întâlnit urme care par că vin și din proza fantastică (și psihologică) a marelui dramaturg. Ștefania, eroina principală, seamănă ba cu Mânjoloaia (cocoana Marghioala), ba cu Anca din *Năpasta*, iar Cristian Anghel are ceva de la tânărul boier din *La Hanul lui Mânjoloaia*. Tentația analogică îndeamnă și către proza fantastică a lui Mircea Eliade și către alte surse (Poe, Hoffmann, Meyrink), pentru a ajunge la concluzia diferențierii, în această sincronie, a narațiunii de față.

Excelentul autor de proză scurtă a purces, inevitabil, și în spațiul genului rege, cu *Năvala norilor*, unde i-au izbutit tot secvențele apartinătoare povestitorului. *Exit* dă și buna măsură a constructorului de structură narativă mai complexă. Cu o singură mențiune: *povestea* e atât de captivantă, încât nu mai contează alunecarea peste consacrată construcție etajată, inelară, paralelă, sincretică. E o narațiune în care combinarea nucleelor, deschiderea epică și jocul întâmplărilor exterioare sau al motivărilor interioare au o considerabilă mobilitate. Iulian Moreanu trece cu atenție peste moda oximoronului și se împarte, personal, între mai vechea relație real-ficțiune, prin atenția specială acordată imaginației sub forma fantasticului. Și astfel, narațiunea se distribuie în secvențe alternative, trecut-prezent, care dau prioritatea inventivității tensionate. Eroul, Cristian Anghel, ajunge după multe încercări în satul natal, care nu mai seamănă cu un sat, ci cu o simbolică răspântie bântuită de spirite în general malefice. Aici o întâlnește/regăsește pe prietena și colega din copilărie, Fănică, fostă urâtă și slabă la învățătură, care acum e patroană și e (sau pare) foarte arătoasă, sub numele Ștefania. A venit în acest loc parcă împins de un resort secret, doar pentru câteva ore și e nevoit să rămână sub puterea vrăjitoriei. Între realitatea (destul de îndoielnică) și irealitatea vastă există mai multe uși trecute nu se știe de câte ori și în cât timp. Realitatea de altădată văzută sub forma amintirii, apare succint, consecutiv cu o irealitate care se amplifică în

prezentul absurd. Restaurantul și pensiunea Ștefaniei țin de domeniul fabulosului, reacțiile ei și ale celor foarte puțini din preajmă îl derutează pe Cristian până la pierderea spiritului de orientare. Își amintesc de copilăria cu întâmplări neverosimile, cum ar fi vizita lor repetată la casa de lângă sat, nevăzută de nimeni altcineva, unde stă o bătrână, ciudată, desigur, și, din când în când, un bătrân. Tertipurile femeii îl determină/obligă să amâne plecarea. Povestea lui are iarăși elemente de transfigurare. Plecat cu maică-sa la Brașov, face, imediat după revoluție, facultatea de psihologie, devine psihoterapeut, se căsătorește de două ori, primește o sumă mare de la un avocat diabolic pentru moștenirea din „febra restaurărilor «in integrum»”. De amintirile induse ori imaginate nu este „destul de sigur”, iar de la un moment dat nu mai înțelege nimic din această lume pe dos. Își aduce aminte, în trecut, de Căminul cultural, de caravana cinematografică, de Bufet și de secretarul UTC. Întâmplarea cu căutarea în zonă a surselor de uraniu s-a petrecut într-adevăr, dar e pusă tot în registru insolit. Mai încoace, cei trei săteni vorbesc despre vremurile prezente: „bișniță”, „economie de piață”, - „totul se-nvârte în jurul banilor”, de vânzarea Uzinei Mecanice din orașelul apropiat. Atât cât există, satira implicită e împinsă către fiorul misterios.

Povestea Ștefaniei, dominantă, se vrea adevărată, dar are în ea mult peste ordinea firii. Continuă vizitele la bătrâna din căsuța mărginașă, într-o atmosferă mai palpitantă; paralel, intervine povestea „în ramă” despre monstrul Neculuță, ca urmare a blestematei căsătorii dintre preafrumoasa fată de țigan și fierarul Căruțașu. Ea, „piticania”, l-a iubit tot timpul pe Cristian, face studii superioare, se întoarce în sat și construiește aceste acareturi de basm negru. Îl poartă prin locuri și mai incredibile, cea mai năucitoare fiind camera subterană, unde e sechestrat pocitul Neculuță, cu care, chipurile, ea s-ar fi măritat: „Scenarii fustele îmi zburdau prin minte și un atac de panică mă păndea în fiecare fracțiune de secundă. Nu aștepta decât un semnal, fie și sub forma unei aluzii, pentru a se declanșa. Mă stăpâneam cu o voință ce-mi tot scădea, pe

măsură ce timpul trecea, chiar și în frânturi cât de mici. Din ce în ce mai mici”. „De necrezut” sunt toate scenele care urmează, transformările magice pe care le are femeia. „Fănică, rățușca cea urâtă, nu putea fi un referențial pentru Ștefania, cea din fața mea, nu trebuia să-mi spună cineva, *tocmai mie* (psihoterapeutul!), că oamenii se pot transforma până la a nu mai putea fi recunoscuți într-un timp și mai scurt, o lună, un an, cu atât mai mult în de ani”. Fără nici un reper spațio-temporal, se lasă furat de frumusețea ei, își pierde puterea de a fi lucid, totul se amestecă în mintea lui. Către final, scena erotică decide ambiguitatea fatală: femeia e fecioară și diabolică în iubire și răzburare:

” - De ce-mi faci asta, Ștefania? am întrebat-o

- Din mai multe motive, îmi răspunse. Din mai multe. Și pentru că te iubesc, și pentru că te urăsc, și pentru ce mi-ai făcut... Și pentru multe altele. Pentru tot.

Și zicând asta a ieșit din cameră.

Nu mai eram capabil de nici un gând, de nici o mișcare.

Privirea mi se împăienjenise.

Pe măsura cu roțile am văzut sticluța de Diana.

Nu mai aveam puterea să ajung la ea.

Am închis ochii și am murit”.

Absurdul și dedublarea care țin de natura fantasticului intensifică impresia artistică, într-o încordare peste marginile experienței normale. Toate simțurile sunt puse în contemplație sau în alertă maximă, iar psihologul și scriitorul care este autorul surprinde trecerile bruște de la o stare la alta. Dualitatea vederii îi înlesnește realizarea a ceea ce se numește echilibrul antitezelor, cum însuși remarcă undeva: dragoste și ură, adevăr și minciună, certitudine și îndoială, absurd și rațional, real și iluzie, macabru și ispită, întrebări și non-răspunsuri, viață și moarte, „adică tot sau nimic”.

Iulian Moreanu are, în această carte, calitatea de a se alia eposului magic-folcloric, deopotrivă mitologic și în pas cu o mitologie modernă.

Iulian Moreanu are, în această carte, calitatea de a se alia eposului magic-folcloric, deopotrivă mitologic și în pas cu o mitologie modernă.

Ipostază divină: a ascunde lucrurile pe care le faci sub cele pe care nu le faci, a acoperi cu vâlul neputinței puterile tale.

cronici

“Longevitatea regalității”

(urmărire din p. 3)

■ Gheorghe Erizianu, directorul Editurii Cartier din Chișinău, oferă un decalog al editorilor față cu piața: “1. Fii sigur, nu cunoști piața de carte, chiar dacă ai senzația că o știi ca pe Tatăl nostru. Piața de carte e imprezvizibilă. 2. Evită să lucrezi cu scriitorii mediocri și cu moștenitorii marilor scriitori. 3. E foarte ușor să lucrezi cu marii scriitori. 4. Nu te aventura în tiraje mari. 5. Nu vinde cartea în chioșcuri și magazine, alege mai bine câteva librării cu librari. 6. Nu avea iluzii că vei deveni bogat. 7. Dacă nu poți face bani, atunci fă, cel puțin, cultură. 8. Pune prețul la carte pe copertă. Fii corect cu cititorul și autorul tău. 9. Fă ebookul fără DRM. Respectă onestitatea cititorului tău. Pune DRM editorul care își privește cititorul ca pe un potențial hoț. 10. Va trebui să fii generos cu autorul, tipograful, distribuitorul, librarul. Ție îți va rămâne foarte puțin” (**Observator cultural**, 2014). Cîți editori țin oare seama de asemenea povețe?

■ Cred că m-am mai referit la acea împrejurare: mă găseam la Bacău, într-unul din anii '70, la o festivitate închinată lui Bacovia, cu numeroși participanți. Între ei, Alexandru Ivăsiuc. Cu aparența unei perfecte remontări după anii de detenție, athletic, deja satisfăcător înșurubat în viața literară, acesta domina întreaga societate a condeierilor prin faconul sa neostenită. Inteligență publică, prezență ostentativă, carismă pretențioasă.

Cineva a observat: “Dacă Bacovia ar fi avut măcar un sfert din darurile persoanei lui Ivăsiuc, soarta sa ar fi fost cu totul alta”. Neîntimplându-se (din nenorocire sau...?) așa ceva, fiecare a rămas, fatalmente, la locul său.

■ A. E.: “Cu cită inoportună frivolitate ne ferim de moarte. Mașinal, ducem mina la obraz ca și cum am vrea să alungăm o insectă sîcîitoare. Pe cînd, dacă am avea un dram de răspundere în plus, călcînd pe șinele unei linii ferate, căci asta e viața, s-ar cădea să sărim în lături, precum din fața unui tren care vine cu viteză”.

■ “Într-o societate a oamenilor care trăiesc o viață spirituală, un om cu însușiri morale superioare lor va ajunge în mod firesc să-i influențeze și să-i conducă. În societatea oamenilor care trăiesc numai viața corporală, mireană, inevitabil mereu va ajunge în fruntea lor și-și va exercita puterea omul cu cele mai slabe însușiri morale” (Tolstoi).

■ Focul posedă o dublă semnificație simbolică, în funcție de modul în care e obținut. Dacă se produce prin percuție (prin fulger), are un caracter spiritualizant, o intenție de purificare (vezi incinerările), iar dacă e produsul frecării, are o conotație sexuală. Mircea Eliade socotește că focul e “fie de origine divină, fie demoniacă (deoarece, după anumite credințe arhaice, el ia naștere în mod magic în organul genital al vrăjitoarelor)”.

■ A. E., ușor iritat: “Ce părere ai despre beția ilustraților tăi confrăți?” Ce să zic? Poe, Verlaine, Dylan Thomas... “Lasă-i acum pe străini. Să privim mai pe aproape. Uite, Bacovia, bunăoară, a băut și a băut, foarte probabil pentru că se simțea un învins nativ, un marginal iremediabil, cu un «aspect» cu care, întrucît isca suspiciune, s-ar fi convenit să moară, dar și cu neșansele unei biografii aidoma unei nesfîrșite ploii autumnale. Cu un destin apăsător cum o bucată de plumb. A simțit «necesitatea unui vin» ca o părelnică eliberare, urmată de recăderi tot mai brutale”. Nimic de zis. Ai dreptate. “Dar falnicul, copleșitul de glorie, Nichita? Nu ne-a înfățișat spectacolul unei cu totul alte beții? A uneia «de bine», precum o suprasaturație, o regurgitație de după un prînz copios. Departe de-a avea alura unei compensații ca la Bacovia, o beție care o dădea pe răsfaț. Ghicesc ce vrei să adaugi acum. Că patima pentru pahar i-ar fi fost cultivată, de la un punct, bardului **Necuvintelor** de către «organele» pururi treze, ca să-i inducă un soi de prostrație prielnică lor”. Și nu a fost așa? “Ba da, într-un fel. Ambele părți au bătut palma, simțindu-se, după toate probabilitățile, mulțumite de tirgul făcut”.

■ Ipostază divină: a ascunde lucrurile pe care le faci sub cele pe care nu le faci, a acoperi cu vâlul neputinței puterile tale.

GHEORGHE GRIGURCU

Adrian Crețu

În orașul de provincie copleșit sub soarele nemilos de iunie

În orașul de provincie cu două catedrale falnice erectate nemilos chiar în inima lui oamenii se târâie, abrutizați de soare, pe asfaltul moale transpirându-și în tăcere viețile goale pe strada principală

În orașul de provincie cu singurul său cinematograful mișună nestingheriți șobolani uriași și câțiva adolescenți excitați se pipăie febril pe întuneric și mănâncă popcorn din pungile jumbo size

În orașul de provincie o pisică târcată se furișează pe lângă zidul crăpat al unei alimentare - e atât de slăbită încât i se văd coastele și burta îi e lipită de șira spinării - doar foamea i se mai vede în ochii lărgiți de frică în drum spre tomberoanele de gunoi

În orașul de provincie copleșit sub soarele nemilos de iunie

deznădejdea se insinuează parșiv peste tot în betoane, în blocurile coșcovite în magazinele de haine second-hand și în tâblăria încinsă a mașinilor grăbite

În orașul de provincie uitat de toți zeii și demonii creștinătății în care visele au murit de mult singura luptă demnă de a mai fi purtată este să nu-ți pierzi mințile să ajungi întreg până la dimineața zilei următoare

urbancolia

poem recenzie

mi-a luat o după-amiază întreagă o bucată bună din seară 4 cafele și aproape un pachet de camel galben să dau gata **Urbancolia** lui dan sociu

intoxicat de cofeină și nicotină am luptat câteva ore bune cu această lungă diaree existențială de vreo 200 de pagini despre dragoste, singurătate și delir

pe la începutul serii pe când mă apropiam încet de finalul romanului mi s-a aplecat de la prea multă cafea

și a trebuit să cobor la cramă de unde m-am aprovizionat cu trei sticle de vin pentru a face față restului de lectură și ce mai rămăsese din zi

dar e prima carte adevărată pe care am citit-o în ultimii șase ani lucru care nu mă lasă deloc indiferent

senzație

uneori mi se strânge inima atât de tare în piept încât nu mai pot respira

atunci îmi vine să smulg pielea de pe mine să ajungă aerul mai ușor în suflet

Biblioteca de filosofie

Eros, philia și agape

Iubirea nefericită – tratament și vindecare (trad. de Iosif Țiba, Ed. Galaxia Gutenberg, Târgu-Lăpuș, 2015) este alcătuită dintr-o serie de conferințe ale lui Pascal Ide, care, spune el, au fost transcrise după casete audio de Părintele Iosif Țiba, astfel încât cartea apărută în limba română este de fapt prima, neexistând un original francez scris. Spontaneității discursului oral i se adaugă luciditatea preotului catolic, rezultat al îmbinării experienței confesionalului și culturii filosofice, literare, cinematografice, teologice, bineînțeles, perfect asimilate. Toate contribuie la încercarea de a exprima ceva din misterul, altminteri inepuizabil al iubirii.

Pascal Ide ne propune un fel de radiografie a iubirii: ce se întâmplă atunci când iubim? Aceasta e întrebarea fenomenologică, de care se leagă altele, metafizice, despre posibilitatea iubirii în general, existența iubirii dezinteresate, rolul sentimentului și al rațiunii în iubire, finitudinea sau infinitudinea ei. Spirit realist ca orice creștin veritabil, autorul începe prin a combate iluzia unei așa-zise iubiri platonice, pur spirituală: iubirea începe la nivelul simțurilor prin atracția exercitată de frumusețea sau forța celuiilalt. „Nu trebuie să ne facem iluzii, spune el, căci nu avem acces direct la sufletul celuiilalt”. Debutând ca o noutate foarte plăcută, ca o renaștere spre dorința fuziunii cu altul prin abolirea diferențelor, iubirea sfârșește adesea prin a provoca suferință și dezamăgire protagoniștilor. Interesul cărții constă în profunzimea și claritatea cu care Ide analizează cauzele eșecului, falsele soluții și cele adevărate.

Suferința în iubire se leagă chiar de originea ei senzitivă, continuată în sentimentul guvernat de imaginația idealizantă. Idealizarea persoanei iubite – de fapt, demonstrează autorul, o formă a iubirii de sine – conduce la pierderea simțului realității. Ca reacție în cascadă apar: teama pierderii obiectului iubirii, depresia, gelozia, ura, pierderea libertății și chiar moartea. Cantonată doar în domeniul simțurilor, iubirea funcționează ca drog, cu toate tribulațiile și riscurile implicate de dependența față de acesta. Nu e de mirare că mulți încearcă soluții de ieșire din logica ucigătoare a iubirii sentimentale. Cele false merg de la donjuanism, ca înlocuire a finitudinii unei iubirii cu infinitul cuceririlor, la narcisism, ca iubire de iubire, transformarea suferinței într-o sursă de plăcere, înțelegerea iubirii ca o declarație de război între sexe sau indiferență. Toate au ca numitor comun paradoxul iubirii, adică asimetria după care cu cât unul iubește mai mult, cu atât celălalt iubește mai puțin și invers. Iubirea se transformă astfel într-o permanentă cântărire a ceea ce primim în schimb, devenind o relație de dominație. Nici închiderea în sine, refuzul sentimentului nu reprezintă o soluție, căci omul e făcut să trăiască printre semenii, nu singur. Lipsa soluției, ca și faptul că modelul fuzional, de origine romantică, al iubirii senzuale nu poate dura decât cu prețul morții reale sau simbolice a unuia sau a ambilor protagoniști, îi conferă acestui tip de iubire un caracter tragic.

Totuși, în ciuda eșecului inevitabil, iubirea sentimentală conține de la început și o altă posibilitate: o dorință reală de celălalt, o deschidere spre personalitatea acestuia, fără anularea diferențelor. Chiar de la prima întâlnire, afirmă Ide, apare ceva mai mult decât oferă simțurile, „un nu știu ce invizibil, care nu-i altceva decât sufletul celuiilalt pe care-l așteptăm și-l dorim”. Trecerea de la iubirea sentimentală, cu tot cortegiul ei de suferințe și false soluții, care de obicei sporesc durerea, la un alt tip de iubire presupune ca o condiție ontologică (re)stabilirea adevăratei ierarhii între suflet și corp, cu întâietatea primului, fără anularea nevoilor celui de-al doilea. Așa se poate naște iubirea de prietenie, a cărei principală caracteristică este că implică voință și deci decizia conștientă. Nu mai e oarbă și pasivă ca iubirea rămasă la nivelul simțurilor, ci lucidă și activă. Nu sfârșește în dependență și moarte, ci afirmă pe celălalt ca bine. Abia dăruirea plină de încredere, bazată totuși pe cunoaștere și dezinteresată față de celălalt, lasă un spațiu adecvat distanței prin care ambii parteneri pot contribui în mod liber la realizarea comuniunii, unde personalitățile lor nu se șterg, ci sunt potențate. Aici funcționează un principiu diferit de cel al dominației la care ajungea iubirea sentimentală, caracterizat de Nicolae Steinhardt prin sintagma: „dăruind vei dobândi”.

Iubirea de prietenie, binevoitoare și reciprocă, nu exclude simțurile, sentimentul, sexualitatea, ci le integrează. Din considerațiile lui Pascal Ide reiese că ele sunt materialul pe care inteligența îl prelucrează transfigurându-l. Se realizează astfel o unificare a ființei umane, depășindu-se clivajul trup-suflet (sentiment-voință), care abia astfel devine capabilă de dăruire. Durabilitatea iubirii de prietenie depinde de capacitatea creșterii dăruirii de sine, a „dublării mizei”, spune autorul. Altminteri riscul regresului spre iubirea de tip fuzional nu e de neglijat.

Obținerea iubirii de prietenie nu este deci ușoară, dar mai există o altă forță, centrifugă, care tocmai pentru că reamintește faptul că iubirea noastră rămâne fatalmente finită și nu poate împlini așteptările infinite ale sufletului, trimite spre iubirea infinită a lui Dumnezeu. Cele trei tipuri de iubire, de sentiment, de prietenie și de Dumnezeu, corespund celor trei termeni grecești: eros, philia și agape. Pe lângă această distincție majoră, cartea clarifică și altele, precum: plăcere – bucurie, masculin – feminin, fuziune – comuniune... Împreună cu anumite formulări și citate memorabile, ele dau mărturie despre riscul de a aștepta de la iubire mai mult decât poate oferi (absolutul, nemurirea), dar și al căderii în deznădejde și cinism cu manifestările lor concrete întâlnite în cotidian, în mass-media sau în statistici. Cu referire la ele, Pascal Ide își pune în *Cuvântul înainte* problema gravității, așa spune metafizice, a înțelegerii greșite a iubirii într-o lume profund decreștinată: „Pusă în valoare și decepționantă în același timp, cum ar putea iubirea unei ființe finite să nu lase un gust amar unei ființe făcute pentru nimic altceva mai pejos decât infinitul?”

Leonid Dragomir

Cele trei tipuri de iubire, de sentiment, de prietenie și de Dumnezeu, corespund celor trei termeni grecești: eros, philia și agape.

Adevărul, câtă putere are în el! S-a făcut noapte în curtea asta, călugăre. În lumină și-n întuneric se vede, de aici se vede tot, cum curge necredința ca o infecție. Citesc în ochii tăi, în mintea ta, că ți-a fost teamă să-mi spui. Că-n locurile unde pe vremea molimei ciumei erai pus la loc de cinste oamenii s-au schimbat. Că preoții umblă cu căruțe pline de paie în care ascund bucăți de craniu dezgolit de carne, oase de la degete, mandibule pe care le vînd țăranilor și minerilor din Mittelstadt ca moaște apărătoare de molima ciumei ce va să vină.

proză

Mărturisirea de credință a călugărului Keleberger Ignațiu

Au trecut mulți ani de la molima ciumei din Mittelstadt. Amintirile sînt ca îngropate în laptele fiert al ceții ce nu te lasă să vezi la trei metri în curtea mănăstirii. S-au spus și s-au scris multe neadevăruri despre acele vremuri. Toți învățații străini de oraș au tulburat mințile cu scrieri mincinoase.

Mintea mea și mîinile mele pot scrie că după molima ciumei a venit vremea necredinței, care a durat trei ani.

După ce doctorul Marton Csaszar a dispărut din biserică în timpul slujbei și-n văzul tuturor, și după ce episcopul Zborovski a strigat acolo: „Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem”, s-au pornit fărâdelegile. Preoții din Șișești, Dănești, Șurdești și protopopul din Capnic nu s-au sfiit să picure în urechile credincioșilor mîlul necredinței. Episcopul Zborovski a tăcut. În loc să taie răul cu sabia, a preferat stofa moale a blîndeții.

Treburile zilnice își urmau cursul. La mănăstire a rămas locotenentul Klinka, care-și schimbuse nărvul. Klinka din Mittelstadt, de pe vremea molimei ciumei, dispăruse. Klinka din Debrecen și din Gyula ieșise la suprafață, ca oloiu cel stricat care se ridică și el deasupra apei.

Mănăstirea cumpărase un măgar. Mi-am reluat activitatea zilnică. Asudam, în acele vremuri, umblînd prin sate și-n Mittelstadt și aducînd ouăle. Iclejia lui Pachi le ducea în țîrguri. Trecea pe lângă Klinka cu ochii înfipti în țărînă.

În toamna anului una mie șapte sute unsprezece, am primit trei daruri de care m-am speriat.

Treceam prin curtea mănăstirii, mă întîlneam cu cîte un călugăr care alerga la treaba lui și simțeam cum lasă în urmă-i miros de mormînt. Dacă persista duhoarea cinci minute, îl găseam pe acela mort în dimineața care urma. Dacă se întîmpla la fel în vreo curte de om cînd țîrguiam ouăle, acela era îngropat după trei zile.

Cînd episcopul Zborovski, așezat în biroul său de lucru, întreba: „Unde e călugărul Keleberger?”, lăsam măgarul și treburile zilei, oriunde mă aflam, și alergam la birou, întrebînd: „M-ați chemat?”.

Al treilea și ultimul dar pe care l-am primit sălășluia în palma mea dreaptă. Vindecam printr-o simplă apăsare a frunții oricui orice durere cruntă de cap. Au prins să mă caute suferinzii. Cînd parcă nu mă lăsa cineva să pun mîna pe locul dureros, azeam după un minut înjurături.

Am priceput cu greu și doresc să subliniez aici faptul că Dumnezeu este suveran și ne conduce spre un final glorios sau plin de durere și că toate sînt sub controlul său.

Multe dintre împrejurările acestea și multe altele au fost ascunse cu știință sau involuntar și aduse la suprafață la timpul lor. Impactul uriaș are și consecințe încă nedesluite.

După trecerea atîtor ani, pentru mine cel puțin, e clar că oamenii sau familiile din Mittelstadt s-au ridicat pentru o anumită perioadă de timp și fiecare și-a găsit locul în istorie după ce a dispărut.

Am ferma încredințare că și episcopul Zborovski a fost folosit de către puterea Celui de Sus și cînd acela și-a încheiat planul cu el episcopul a dispărut de pe scenă.

Mulți oameni învățați au scris despre mănăstirea din Mittelstadt ca fiind așezată într-un loc plăcut la poalele unui munte acoperit de fagi, în juru-i trăind unguri și sași catolici, alături și împreună în satele învecinate cu țărani români ajunși bogăți din munca lor.

Mănăstirea le apărea acelor scriitori ca o fortăreață bine așezată pe un delușor, puternică prin poziție și prin credință, stînd de

strajă orașului.

Norocul călugărilor a fost că, inspirat de Sfîntul Spirit, constructorul a ridicat două bastioane ca de cetate, care aveau camerele de rugăciune și pivnița pentru vinul cel vechi.

Într-o liniștită seară de august în anul una mie șapte sute treisprezece, episcopul Zborovski m-a așteptat pe banca de sub teiul argintiu. Mi-a spus cuvinte pe care n-aveam cum să le uit chiar dacă timpul acela a trecut și îmi pare că nu mai este:

„Vrednicule călugăr Keleberger, ai știut că te aștept de parcă ai fi deslușitor de gînduri, stai lângă mine, Ignațiu, pe bancă. E o seară plină de întrebări. Îmi aduc aminte de vremurile cînd eram student teolog la Wittenberg, trimis de unchiul meu, și cînd, într-o seară asemenea acesteia, am participat la o licitație publică fugind de la internat. N-am putut cumpăra decît o grămadă de cărți ferfenițite și hîrtoage afumate pe care nu le-a vrut nimenea. Au ajuns în posesia mea, călugăre Keleberger. Dar, ha, ha, he! Dar cîntă batjocură am mîncat de la colegii mei cînd m-am întors cu brațele pline de marfă. Că am răscumpărat cu o avere o mare comoară din vrafuri de cărți bune de pus pe foc, că le-aș putea da ca garanție pentru a acoperi creditele luate de văduvele din Wittenberg, și altele cîte n-au fost zise. Nu m-a impresionat batjocura dinspre prieteni și colegi, cu toate că am fost aproape să pornesc un adevărat scandal. Dar, călugăre Keleberger, știam deja că folosindu-te de ajutorul unui biet pui de găină găsești mîrgăritarele din gunoi. Și nu mi-am pierdut speranța. După două zile, cînd tocmai îmi examinam achiziția, am găsit un manuscris în folio cu o membrană de pergament inscripționată cu literele făcute de un călugăr copist. Erau două sute de pagini de documente bisericesti și două pagini răzlețe, scrise în rînduri atît de dese și cu caractere atît de mărunte, cu cuvinte prescurtate, încît abia a suta parte se putea citi. Mi-am încrețit nasul rîzînd tremurat, călugăre, și m-am apucat de investigat. Găsisem sfaturile profesorului Melanchton pentru apărarea credinței, Keleberger. Scrise pe vremurile bune de la Wittenberg și considerate pierdute. Am așezat cu grijă cele două foi de sfaturi în membrana de pergament inscripționată. Celelalte foi de manuscris le-am oferit profesorilor mei, neobosiți cercetători ai lucrurilor, care mi-au mulțumit și mi-au zîmbit, călugăre, pînă am plecat la Budapesta pentru a mă desăvîrși în studiul teologiei. Am plecat cu recomandări elogioase mai mult decît meritam. Cît am stat după aceea în Wittenberg, călugăre Keleberger, am cunoscut invidia și birfa celor care, ca și mine, buchiseau teologia. Nu s-au rușinat să spună în urechile credulilor că eu am scris lucrările acelea bisericesti, că le-am inventat pentru credulii cei proști. M-am cufundat în reflecții singuraticale ale sufletului. Toate erau minciuni sfruntate și scîrboase. Cînd am plecat la Budapesta, i-am adunat pe toți la un loc, în camera mea de internat, și le-am spus rîspicat: „Dacă gîndește cineva astfel, cîntă vreme mă va ști în viață, să-și verse în mod public otrava și să nu flecărească pe ascuns, ca să pot arăta pe dată că acela este un mincinos, înșelător, deșert și invidios și de nici o ispravă, un neisprăvit”.

Nimeni n-a mai spus nimic după ce am plecat. S-au speriat de adevăr, Keleberger. Adevărul, câtă putere are în el! S-a făcut noapte în curtea asta, călugăre. În lumină și-n întuneric se vede, de aici se vede tot, cum curge necredința ca o infecție. Citesc în ochii tăi, în mintea ta, că ți-a fost teamă să-mi spui. Că-n locurile unde pe vremea molimei ciumei erai pus la loc de cinste oamenii s-au schimbat. Că preoții umblă cu căruțe pline de

paie în care ascund bucăți de craniu dezgolit de carne, oase de la degete, mandibule pe care le vînd țăranilor și minerilor din Mittelstadt ca moaște apărătoare de molima ciumei ce va să vină. Oasele martirilor ciumei ajunse batjocura preoților, Keleberger! Preoți care-și fac singuri, în numele nostru, indulgențe și le vînd prin țîrguri folosind intermediari. Fac bani din spaimă și teroare.

S-au afundat păzitorii credinței în negustorii și alte preocupări nedemne. Degeaba spun eu, episcopul acestui loc, la slujbele duminicale: „Mai bine cîntați inimile celorlalți, nu ardeți în inimile voastre și nu îndrăzniți să inventați alte biserici”.

Nimeni n-are exclusivitate asupra lui Cristos, călugăre. Îți citesc uimirea de pe față. Așa e. Dar în vremea scurtă a necredinței avem noi exclusivitatea, pînă se așază lucrurile în fîgașul lor.

Călugăre Keleberger, au fost vremuri în care biserică stăpînea Mittelstadt-ul, alegea, destitua magistrații, or azi judele minelor are atribuțiile.

Eu, Zborovski, episcopul de Mittelstadt, primus inter pares!

„Urmați-l pe episcop cu toții, doar rugile lui sînt primite, acolo unde e el, e comunitatea. Tot ce încuviințează el e plăcut lui Dumnezeu.”

S-au dus vremurile acelea. Doar teama îi va face să se lepede de greșală.

Sînt vremurile necredinței, cînd constrîngerea e bună la ceva. Oricine se împotrivesc puterii noastre, începînd de mîine, se va împotrivi ordinii stabilite.

Cum poți să aduci „purgatoriu” în mintea credincioșilor, cum poți tu, preot de țară ori protopop de Capnic, să stabilești locul de iertare unde se plătește taxă! Cum poți tu, popă, să ajungi ca un chelner de cîrciumă, dependent de bacșișul clientului! După o molimă a ciumei se poate. Adică, pui moneda de argint în cutiuța milei din biserică, Keleberger, și sufletul celui la care ai ținut se pornește la clinchetul ei din „purgatoriu” către rai!

Acești farisei au compromis ascultarea. Pentru ei, bisericile sînt locuri de muncă, așa ca țîrgurile ori drumul mare și pustiu pentru răufăcători.

Dar bisericile, Keleberger, sînt ale credincioșilor. Mi-au pus chipul în vîrfuri de băț, chipul desenat, și umblă cu el prin sate, învinovățindu-mă de cele rele. Apoi spun către credincioșii speriați: „Îndată ce moneda va zornăi în cutie, sufletul din purgatoriu va fugi”.

Episcopul Zborovski a tăcut. „Te aud oftînd, călugăre Keleberger”, mi-a spus. Avea o voce de metal. „Te-am chemat în noaptea asta pentru a-ți încredința cele două foi de hîrtie cu sfaturile împotriva necredinței. Ești singurul și bunul copist al mănăstirii din Mittelstadt. În noaptea asta, în atelierul tău din biserică, vei găsi zeci de luminări aprinse. Masa de lucru te așteaptă. Vei face trei copii, mărind literele de parcă ai avea ochiul care privește printr-o lupă, dar cu mai multă precizie și fidelitate. Trei exemplare, călugăre Keleberger. Unul pentru episcopul tău, altul pentru biblioteca mănăstirii și ultimul pentru tine.”

A urmat tăcerea grea. Am luat cele două foi de hîrtie scrise de către profesorul Melanchton pentru apărarea credinței. Am pornit ca la bătălie către atelierul de lucru. Dimineața, treaba era gata. Se aflau răspunsurile la toate cîte se petrecuseră în Mittelstadt împotriva credinței.

Cred că asta a fost într-o sîmbătă noaptea. La slujba de duminică au fost prezenți protopopul din Capnic și toți preoții care se aflau în subordinea episcopului. —>

Aurelia Corbeanu

Porumbeii doctorului

Se mutase singur de câteva luni, într-o garsonieră de la ultimul etaj al blocului. Nu știa nimeni de unde venise și cine era. Cobora foarte rar numai până la magazinul din colț să-și ia alimente. Nu era prietenos și, nu se știe din ce motiv, evita discuțiile cu vecinii din bloc. Nu-și scrisese numele pe ușă. Vecinii îl numeau STRĂINUL.

Cu toate acestea, a început să se șoptească de către unii și alții că fusese doctor, făcuse un accident în care îi muriseră și soția și fiul. După o spitalizare îndelungată și după luni bune prin sanatorii de recuperare, s-a pensionat, și-a vândut casa și s-a mutat în blocul nostru. Plini de compasiune, oamenii îi respectau singurătatea și tăcerea.

Curând, pe balustrada garsonierei lui au sosit doi porumbei. Bătrânul a deschis fereastra și le-a fărâmițat pâine. Ei s-au apropiat. Au ciugulit câteva bucățele, apoi i s-au așezat prietenoși pe umeri. Doctorul i-a acceptat privindu-i cu surprindere. După un timp au zburat de câteva ori în jurul blocului. Curând s-au întors la fereastra. Și acolo au rămas toată

noaptea. Și au rămas definitiv. În timpul zilei, zburau în cercuri tot mai largi până dispăreau în lumina soarelui sau în nori. Doctorul îi aștepta în balcon, oferindu-le brațul, pe care ei se așezau și se odihneau. Grijuliu, bătrânul le cumpăra grâu, le dădea mâncare și apă, vorbea cu ei mângâindu-i pe fiecare după numele celor dispăruți.

Cu timpul, Străinul a început să se schimbe. Căpătase o privire mai vie, se purta mai prietenos și uneori povestea vecinilor de palier despre porumbeii lui, numindu-i "familia mea", sau "cei dragi care au venit să-i aline singurătatea și durerea".

După un an, doctorul a murit. Au venit puține rude să-l înmormânteze. În timpul priveghiului, porumbeii nu s-au îndepărtat de la fereastra. Stăteau nemișcați, parcă împietriți de durere. Cineva le-a fărâmițat pâine și le-a pus apă. Ei nici nu s-au uitat la ceea ce li se oferea. Odată cu ridicarea sicriului din casă, porumbeii și-au luat zborul. Unii au spus că au însoțit cortegiul până la cimitir. Înapoi la fereastra nu s-au mai întors niciodată.

→ În acele câteva minute bune în care episcopul Zborovski din Mittelstadt a citit sfaturile profesorului de la Wittenberg, bunul său renume și prestigiul i-au sporit. Credincioșii și-au recăpătat încrederea și și-au păstrat-o în toți anii vieții ce-i mai avea înainte.

La fiecare frază, episcopul privea către protopop și către preoți, zicând cu voce de clopot: „Și dacă încă o dată se mai întâmplă, vă voi lega în numele Domnului cu legătura anatemei”.

Slujitorii aceia falși ai credinței îngălbeniseră. Către sfârșit tremurau.

La sfârșitul sfaturilor de apărare a credinței, s-au apropiat cu toții, au îngenuchiat, au sărutat mâna celui care le știa faptele, le iertase și nu mai dorea repetarea lor.

Am stat, ca oricare dintre călugării mănăstirii, în genunchi, pînă s-a terminat slujba. Adulmecam cu nările.

„Încă nu s-a terminat, călugăre Kelemlberger, mai avem de lucru în Mittelstadt”, mi-a zis episcopul cu glas tare. M-am rușinat. În biserica mănăstirii nu mirosea a mormînt.

La două luni după ce am copiat sfaturile profesorului din Wittenberg, Iclejia lui Pachi a născut un băiețel. N-a mai apărut la mănăstire cu calul pe la jumătatea lui octombrie, n-a mai luat ouăle pe care le strîngeam. Sarcina de a le vinde prin târguri mi-a fost repartizată tot mie. Și la mănăstiri boul care trage primește sarcini suplimentare. Așa gîndeam. „Ai dreptate, călugăre Kelemlberger”, mi-a spus episcopul, zîmbind.

În noiembrie, ultima zi a lunii, judele minelor a venit la mănăstire. Procesul trebuia

să se desfășoare în curtea mănăstirii. Sub teiul argintiu.

Din august, Pachi începuse să-și bănuiască nevasta. Aruncase înspre episcopul Zborovski un mare rău și o defăimare nedreaptă. Bărbatul Iclejiei lui Pachi trebuia pedepsit.

La judecată au fost prezenți: judele minelor din Mittelstadt, locotenentul Klinka, episcopul Zborovski, care m-a adus și pe mine pentru a nota într-un document istoric faptele și sentința.

Judele minelor a vorbit:

„Deoarece avem întâmpinările, apărările, mărturiile și dovezile, sîntem în stare să judecăm speța născută între respectabilul nostru episcop de Mittelstadt și numitul Desideriu Pachi, tot din Mittelstadt, căsătorit cu Iclejia, mamă a unui băiețel. În conformitate cu Dumnezeu și cu dreptatea lui, noi, judele minelor din oraș, vom pronunța sentința după cum urmează:

Deoarece acest Pachi l-a birfit cu numeroase calomnii și-n numeroase locuri publice pe episcopul nostru, deoarece acele vorbe asumate nesăbuit sînt criminale și enorme, și-n loc să-l respecte, cu o dublă cinstire, a încercat a-i vătăma reputația și onorabilitatea, umilindu-l și strigînd despre el: „Bandit”, „Tîlhar”, „Hoț”, „Păstor diabolic” și „Curvar”, și uneori Pachi striga aceste cuvinte în public..., am hotărît ca-n răstimp de cincisprezece zile să nu se atingă corporal de nevasta lui, Iclejia, pentru a se curăți de infamiile care i-au pătruns în minte, i se va interzice împreunarea trupeză cu aceasta, avînd în vedere vorbele cu care a acuzat-o tot timpul și-n virtutea cărora a folosit termenul „curvar” la adresa episcopului Zborovski.

Diortosiri

Moto-ul: „că nu este nici o gramă / Din a lumii scrieri toate să nu aibe melodramă” (Levantul).

Paremiologie. Alea iacta est.

Operele clasicilor nu sunt întotdeauna exclusiv „proptele pentru opiniile literare și artistice” contemporane (Paul Zarifopol). Iată o incursiune în paremiologia romană stărnind interesul „modern”: *Est-ce qu'on peut parler de norme dans la traduction des proverbes? Equivalence de quelques proverbes latins en francais et en roumain*, Mirela Ivan, în *Perspective contemporane asupra lumii medievale*. Nr. 2/2010, Pitești. Din partea „clasicistului”, întâlnirea într-un spațiu ca ipostază a *vechimmii noutăților* constituie un motiv de bucurie. Argumentul bucuriei se notifică și în preluarea dialogului cu *cei vechi*.

Se pare că Caesar nu trece Rubiconul *aequo animo*, „cu suflet liniștit, echilibrat”, de vreme ce „scapă” o vorbă precum aceasta: *Alea iacta est*, „zarurile au fost aruncate”. Redăm traducerea, deși apoftegma este arhicunoscută în limbile europene, pentru că transpunerea în limbile moderne este puțin „nedreaptă”: ar trebui să traducem, *ad litteram*, „zarul a fost aruncat”. Noi, modernii, ne-am complicat jocul adăugînd încă un *zar* la cel vechi, sporind astfel – sau diminuînd – șansele zeiței

Fortuna de a ne ferici ori oropsi. Atunci – 10 ian. 49 a. Hr. – sufletul lui Cezar era tulburat, de bună seamă, pentru că Statul Roman (Roma, *Urbs*) nu își dorea deloc, cum niciun stat cu minte nu-și dorește, un război fratricid. (N.B. Judecată de valoare, marcă P.P.: Nimeni n-ar putea spune că refuzul mai vîrstnicului Pompei de a-i spune *tată* lui Cezar, tatăl Iuliei, soția celui dintîi, ar fi fost adevăratul *casus belli*.)

Ne întrebăm ce s-ar fi întâmplat dacă jocul de zar(uri) s-ar fi consumat pe atunci cu două zaruri, ca astăzi, și nu cu unul singur. Ar mai fi fost Caesar *cezar*, *țar*, *Kaiser*, ori s-ar fi retras în cochilia unei etimologii „incisive”: *caedo*, -*ere*, *caesi*, *caesum* – „a tăia” (probabil vreun strămoș de-al dictatorului se va fi născut prin *cezariană*)? Ce s-ar fi întâmplat cu Cleopatra? Ar mai fi fost ea „cântată” (*monstrum fatale*) de Horațiu? Dar cu Brutus? Ar mai fi purtat el stigma „fiului” tiranocton? Dar cu ziua de azi?...

Capitel romanic, Iisus și Maria Magdalena (Noli me tangere) - detaliu. Sec. XIII

După ce va jura că respectă prima parte a sentinței acesteia și vor trece zilele cuprinse în dispozitiv, Pachi va fi legat în lanțuri și expus în piața publică din Mittelstadt, va fi pus pe butuci de dimineața pînă la amiază. Gîdele orașului îi va tăia barba și mustățile, apoi lipsit de barbă se va lovi cu mîna peste gură și va striga că a mințit cu privire la toate pe care le-a răspîndit printre minerii ori negustorii din Mittelstadt. Va striga tare că băiețelul născut de Iclejia este al lui, nu al episcopului Zborovski, și apoi va fi dus de către gîde afară din oraș, unde nu va mai îndrăzni niciodată să pună piciorul. Dacă va fi prins umblînd prin împrejurimi ori prin ținutul Mittelstadt-ului, i se va tăia limba și după trei zile capul”.

Cît timp s-a citit sentința, în vreme ce scriam, priveam fața albă a locotenentului Klinka și fața liniștită a episcopului Zborovski de Mittelstadt.

De atunci au trecut ani mulți. Pachi nu s-a mai întors în oraș. Nimeni n-a mai vorbit despre el. „Aceia care păcătuiesc să fie certați înaintea tuturor, ca să se teamă și ceilalți”, a spus episcopul către judele minelor în Ziua Judecării lui Pachi.

A mai fost ceva. În patru mai, anul una mie șapte sute șaisprezece, episcopul Zborovski m-a chemat în biserica mănăstirii. M-am dus. M-a întrebat, cu o lumină blîndă în ochi: „După ce miroși, călugăre Kelemlberger, spune-mi ce ai de zis”.

În nări îmi intrase duhoarea de mormînt. Am tăcut.

„Nările unui călugăr și duhoarea de mormînt a episcopului său, Kelemlberger, nu-s de ici, de colo, astea. De-acum e gata pregătită ieșirea din scenă. Cam atîta mi-a fost dat să făptuiesc, călugăre.”

Jean Băileșteanu

VIAȚA CA O... PARADĂ
(Jurnal de scriitor sub dictatură)

**Ovidiu Ghidirmic m-a luat pe după umeri și m-a tras de-o parte. Apoi a început să-mi vorbească în șoaptă:
-Nu te sfătuiesc... Dacă vrei să n-ai belele, nu veni... Sunt invitați numai omul și locul... Iar jumătate sunt securiști...**

Iisus i se arată Mariei Magdalena după Înviere - ALEXANDER ANDREYEVICH IVANOV

-Domnul Băileșteanu, mi-a zis el după ce s-a așezat pe fotoliu, e cea mai ingrătă misiune a mea, dar sunt obligat s-o fac..., a început să se scuze mai întâi nea Matei.

-Despre ce e vorba? Spuneți, nu vă faceți probleme, suport orice...

Omul nu prea îndrăzne să vorbească.

-Domnul Băileșteanu, a început el până la urmă, domnul Jean, nu știa cum să înceapă omul, vă rog să mă iertați... Știți, ați auzit, pe 15 septembrie tovarășul Ceaușescu deschide anul universitar aici, la Craiova...

-Da, am auzit... Și ce e cu asta?

Locuiam într-un bloc, cum am mai spus, peste stradă de Universitate, iar Ceaușescu dăduse ordin ca și facultățile să înceapă odată cu școlile, tot la 15 septembrie și nu la 1 octombrie, ca până aci.

-Au venit niște tovarăși azi la noi la bloc, au cercetat podul, subsolul, acoperișul, tot, tot ce s-a putut controla și m-au însărcinat la urmă să vin și să vă anunț ca, în zilele alea, când vine tovarășul la Craiova, dumneavoastră să plecați din localitate...

-Cum să plec din casa mea? am ripostat eu.

-Nu numai din casă, ci și din Craiova...

-Asta s-o creadă ei..., m-am revoltat eu. Nu plec nicăieri...

-Domnul Băileșteanu, sunt om bătrân, ascultați-mă ce vă spun... Țștia sunt oameni periculoși... E spre binele dumneavoastră să nu vă puneți cu ei...

-Dar ce-i fac eu lui Ceaușescu, domnul Matei?

mai adăugat el din ușă.

-Nu, domnul Matei, stați liniștit... N-am nimic nici cu dumneavoastră, nici cu ăia... Doar mă miră absurdul și ridicolul ce domnește în țara asta în care trăim...

Se apropia 15 septembrie și nu știam ce să fac. Soția îmi zicea să plecăm la țară, să-i lășăm dracului în pace și să pândească pe-aci cât vor. Eu, nu și nu, să vedem ce-mi fac dacă stau în casă, că la marea adunare populară, la cuvântul de deschidere în niciun caz nu mă voi duce. O să mă țină în arest la domiciliu? Cât stă Ceaușescu la Universitate, am început eu să râd, îi invit coala în casă, nu să stea la ușă, și-i servesc și cu un nechezol. Să vedem dacă ei servesc așa ceva. Le spun că în cinstea lui Ceaușescu și pentru onoarea de-a fi venit la Craiova...

-Fii, Jean, cuminte..., mi-a zis Tamara. Nu mai glumi că nu e de glumit...

Oricum, hotărârea mea fusese luată: nu voi pleca din casă, să vedem ce-mi vor face. Norocul meu, dacă ăsta se poate numi noroc, a fost că Ceaușescu s-a răzgândit în ultimul moment și n-a mai venit la Craiova, fiindcă mă hotărâsem să nu plec de-acasă, să vedem ce fac, ce explicații îmi vor da. În cel mai rău caz, mă luau și mă închideau la spital de psihiatrie ca pe pictorița poloneză de dormea în clopotnița la Mânuleasa.

-I-or fi transmis că nu vreau să plec de-acasă, mă amuzam eu cu nevastă-mea după aceea, și i-o fi fost frică de mine... I-or fi spus Vâlceanu sau Lupescu că vreau să-l împușc...

-Nu mai glumi cu de-astea, Jean... Mi-e atât de scârbă de tot... Când îi văd pe ăia de la CFR ce aere își dau, parcă cine știe ce prinți ar fi... Dar și în ședințe când îi prind, îi tamponez de nu se văd, fără nicio reținere... Când își dau seama că nu au argumente, se fac mici, mici... Dar știi așa să dea din gură și să umilească oamenii cum n-ai văzut... Le-am spus de-atâtea ori în ședinți că nu fac ce spun ei, că nu vreau să plătesc din buzunar, le-am spus pe șleau că eu am venit la serviciu să câștig un salariu, nu să dau din buzunar din cauza nepăsării și prostiei lor... Sunt și ei conștienți că la calea ferată nu te joci... Numai să facă ce trebuie nu... Și plătesc proștii pe urmă... Uite, că eu nu vreau să plătesc... Și nici nu voi plăti vreodată...

Pentru intrarea mea în partidul comunist, nu m-a mai căutat nimeni, cum mă asigurase și Alexandru, și Boboc. Dar nici eu n-am mai deschis discuția și n-am mai intervenit la nimeni. Aproape că și uitasem.

Într-o zi, am citit în ziarul local că a venit la Craiova traducătorul Mihail Fridman, iar a doua zi avea o întâlnire, cu publicul interesat, la Institutul de Cercetări, unde se transferase Ovidiu Ghidirmic. Exact în ziua aceea, a venit și Ghidirmic la Bibliotecă, nu știu pentru ce. Cum l-am văzut, m-am și înființat în curte, în fața lui, peste poate de bucuros:

-Nea Ovidiu, e Fridman la Craiova, am văzut în ziar... Asta e chiar culmea, nu l-am întâlnit la Moscova și o să-l întâlnesc aici la Craiova... Ce mică e lumea asta... Vin și eu mâine la întâlnirea cu el...

Ovidiu Ghidirmic m-a luat pe după umeri și m-a tras de-o parte. Apoi a început să-mi vorbească în șoaptă:

-Nu te sfătuiesc... Dacă vrei să n-ai belele, nu veni... Sunt invitați numai omul și locul... Iar jumătate sunt securiști... Te rog eu, oricât îți dorești să-l întâlnești și să-l cunoști, nu veni... Renunță...

-Chiar așa, nea Ovidiu? În ziar spune că poate veni oricine...

-Ei..., ziarul e ziar... Tu te iei după tot ce scrie în ziar? Te rog eu, pentru binele tău, ascultă-mă...

-Bine, n-am să vin... Dacă spui dumneata să nu vin, nu vin... Deși îmi doream atât de mult...

-Tu îți dai seama cum ar sări Vâlceanu pe tine? N-are rost să-i mai dai ocazia... Lasă, că-ți povestesc eu...

L-am ascultat pe Ghidirmic și nu m-am dus. Acasă, Tamarei, i-am spus c-ar trebui să mă duc să-i cer scrisoarea lui Vâlceanu și să i-o dau lui Fridman la Craiova, dacă la Moscova n-am putut.

-Ce-ai, Jean, tu vezi care e situația în țară și-ți mai arde de glume...

-Păi dacă n-am mai și glumi, am înnebuni dracului... Ne-am duce toți la balamuc... Deși, dacă stau bine și mă gândesc, tot într-un balamuc suntem toți... Nu vrem să recunoaștem... Ce suntem altceva decât o țară închisă la balamuc și ținută toată în cămașa de forță? Exact în perioada aceea, nevastă-mea a venit într-o după amiază de la serviciu și mi-a zis că a fost propusă să meargă un an la școala de partid, după care să i se dea o funcție măricică.

-Nu le-am dat niciun răspuns, am zis să-mi dea răgaz de gândire să vorbesc și eu mai întâi cu familia... Mi-au zis că e sarcină de partid... Nici nu știu ce dracului să le spun fiindcă, sincer, nu vreau... Tu ce zici?

-Mâine, poimâine te văd primăriță...

-Hai, Jean, nu mai glumi...

-Te plătesc?

-Îmi dau același salariu...

-Eu zic să te duci... Du-te, pe cuvânt... Poate, prin tine, scap și eu de Vâlceanu... Eu cred că nu e întâmplător... Mă vei avea în supraveghere, mă vei educa..., după mintea lor... Poate mă vor lăsa dracului în pace când or auzi că am nevasta activistă PCR... Asta chiar e veste!

-Dar mi-e scârbă, Jean...

-Du-te, am îndemnat-o, nu mai sta pe gânduri... Acum, dă-l în p... mă-si și pe Ceaușescu, e bătrân, cât crezi c-o să mai trăiască... Până la urmă trebuie să intrăm și noi într-un normal... Mai e un pic până la Congres (congresul partidului urma să aibă loc în foarte scurt timp și toată lumea vorbea că o să demisioneze și o să-l lase la conducere pe fiu-său cel mic, pe Nicușor), și poate scăpăm de nea Nicu...

-Tu zici să mă duc...

-Du-te, pe cuvânt... Vorbesc serios... Nici nu știi de ce belele mă scapi... Tu ești femeie serioasă și te duce capul... Îți spun eu, după școală, te vor trimite la Ștefan Gheorghiu... Și o să-ți zic și eu după aceea, ca ăla de la mine din carte, când cu Răscoala de la 1907: „mânca-ți-aș curul de muiere, că mă scăpași de la moarte...”

-Jean, mi-a atras atenția Tamara, nu e de glumă... Tu le iei pe toate în răs... Eu mă gândesc ce se întâmplă dacă refuz...

-Păi ce, eu am zis că e de glumă? Serios, du-te, ce e mai bine și mai bine să fii astăzi în România: muncitor cu gura... Ia mai dă-o-n p... mă-si de mândrie și-ncearcă să profiți și tu, dacă ți s-a ivit ocazia... Că destul am fost eu un prost, cum mi-a zis și Traian Ștefănescu... Serios, Tamara, du-te că n-ai ce pierde... Dimpotrivă, ai de câștigat... Și-apoi tu ești om serios, nu ești hahaleră ca toți ceilalți activiști...

Peste câteva zile, nevastă-mea și-a făcut lichidarea la CFR și s-a prezentat pe Brestei, la școala de partid.